

ієрархією умовно можуть бути віднесені до так званої “середньої ланки” (2000-5000 м³) підкурганного поховального обряду доби енеоліту - бронзи.

3. Більшість статуй пов’язана з побудовою саме першого (основного) насипу кургану.

4. Морфологічні особливості скульптури та їх кількість у поховальному обряді до певної міри пов’язані з працевитратами на побудову насипу, але в основному обумовлені регіональними особливостями.

ЦИВІЛІЗАЦІЯ, КУЛЬТУРА, РЕЛІГІЯ

Е. Кучменко (кафедра історії НаУКМА)

Цивілізація - це не лише те, що здобуто і нагромаджено людством, а й розподіл матеріальних багатств, форми взаємовідносин людей, що детерміновані такими цивілізаційними регуляторами, як норми права, принципи моралі, вимоги і принципи релігії тощо. Вагома роль у цивілізації належить соціальним цінностям, менталітетові та ідеології, що істотно впливають на суспільну свідомість. У даному разі цивілізація збігається з культурою, але не зводиться до останньої. Цивілізація - це об’єктивна форма людського буття, в процесі якого матеріальні і духовні здобутки застосовуються для перебудови суспільства на культурних засадах і формування інтелігентної людини. В цивілізації певне місце посідає релігія. Релігія - це досить складне суспільно-історичне явище, на різних етапах історії цивілізації вона відігравала як позитивну, так і негативну роль.

Культурно-історичну роль релігія виконує через свої соціальні функції. У межах різних релігійних учень формувались єдині зразки або канони, що унормовують спосіб думок, почуттів і поведінки людей. Завдяки цьому релігія змогла виступити як важливий засіб соціальної регламентації і регулювання поведінки людей, збереження релігійних звичаїв і традицій.

У художній спадщині давніх епох значне місце посідають пам’ятки, пов’язані з релігійним культом. Проблема співвідношення культури і релігії посідає важливе місце у клерикально-пропагандистській діяльності. Складність суперечливих взає-

мовідносин культури і релігії полягає в тому, що окремі явища культури минулих епох як неперехідні цінності мають релігійну форму. Це дає підставу богословам стверджувати, що церква була єдиним носієм і хранителем культури минулого. Вся культура - з храму, твердять клерикали, підкреслюючи "стимулюючу" роль християнства в розвитку культури.

Звертаючись до історичного минулого як складової цивілізаційного процесу, ми бачимо, що церква ніколи не стояла осторонь духовного життя суспільства: вона намагалася підкорити його собі, посилювати за допомогою художньої творчості свій вплив на почуття і розум людей. І навіть коли церква ставала знаряддям соціально-політичного і духовного гніту, проте перетворити культуру на галузь богослов'я вона не змогла. Кожний крок культури на шляху її розвитку окупувався дорогою ціною. Тому, опрацьовуючи культурологічні питання в курсі історії європейської цивілізації, доцільно звертати увагу на те, що у духовній спадщині минулого чітко простежується боротьба двох тенденцій - релігійно-консервативної і культурно-прогресивної.

ОСВІДЧЕННЯ В КОХАННІ ЯК ОБ'ЄКТ ВИВЧЕННЯ ЕТНІЧНИХ СТЕРЕОТИПІВ

О. Курочкін (кафедра історії НаУКМА)

Відомо, що етнічна своєрідність краще виявляється у сфері емоційного, ніж раціонального. Цікаво переконатися в цьому, досліджуючи історичну типологію найінтимнішого та найуніверсальнішого людського почуття - кохання.

Враховуючи екзистенціональні потреби студентської молоді, а також беручи до уваги незаперечний постулат - "Хто знає один народ - не знає жодного", з метою активізації навчального процесу слухачам курсу "Етнічна історія України" було запропоновано підготувати реферати з теми "Освідчення в коханні у різних етнічних традиціях". Стан розробки даної про-